

Nieuwsbrief voor de FG / 17 oktober 2023

Deze FG-nieuwsbrief staat in het teken van datagroei en AI. De ontwikkelingen op dit gebied gaan razendsnel en op de Dag van de FG hoorden we dat veel FG's behoefte hebben aan meer aandacht hiervoor. De AP versterkt sinds 2023 het AVG-toezicht op algoritmes en AI. We nemen u daarom graag mee in een aantal onderwerpen die belangrijk zijn voor FG's.

Lees bijvoorbeeld meer over datagroei, over de privacyaspecten van gezichtsherkenning en over de aankomende AI-verordening. Ook praten we u bij over actualiteiten, knelpunten bij FG's en de 'coordinated action' van de EDPB. Verder vindt u in deze nieuwsbrief verschillende leestips.

Datagroei en de rol van FG's

Organisaties hebben door digitalisering en de toename van gegevensverzameling inmiddels een grote hoeveelheid data tot hun beschikking. Zij kunnen met algoritmes of AI-modellen op zoek gaan naar onontdekte patronen en verbanden. Dit biedt kansen, maar brengt ook risico's met zich mee.

Door onverantwoorde ontwikkeling of inzet van AI en algoritmes kunnen ongewenste effecten ontstaan. Die kunnen impact hebben op grondrechten, publieke waarden en fundamentele vrijheden. Denk aan uitsluiting, willekeur of discriminatie.

De toename in populariteit van zogenoemde generatieve AI is u ongetwijfeld niet ontgaan. Deze vorm van AI wordt steeds vaker toegepast, bijvoorbeeld in chatbots. Op basis van een opdracht

kan onder meer tekst of beeld worden gegenereerd. Het model is hiervoor getraind met een grote hoeveelheid data die vaak van het internet wordt gehaald.

De rol van de FG: wat kunt u doen

De AP beseft dat de opkomst van deze en andere AI-toepassingen impact heeft op de rol van de FG, want er zijn vaak persoonsgegevens mee gemoeid. AI-toepassingen zijn makkelijk beschikbaar en organisaties realiseren zich bij de aanschaf of het gebruik van AI-toepassingen onvoldoende hoe en met welke gegevens de modellen zijn getraind. Aandachtspunten zijn de mogelijke verkeerde gevolgen van het gebruik van AI: problemen met bias (vooringenomenheid), transparantie maar ook de vraag of uitkomsten voldoende betrouwbaar zijn.

Als FG kunt u wijzen op AVG-uitgangspunten zoals dataminimalisatie, transparantie en het uitvoeren van een DPIA. In opdracht van de Rijksoverheid is het [Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes \(IAMA\)](#) ontwikkeld, een DPIA-format voor algoritmes om te beoordelen of er bij gebruik van een AI-toepassing mensenrechten in het geding zijn.

Om grip te krijgen op algoritmes en AI is overkoepelend zicht op het gebruik door de overheid én door private organisaties cruciaal. De AP is daarom [positief over het algoritmeregister](#) waarin iedereen kan zien welke algoritmes overheidsorganisaties toepassen. Het format is ook bruikbaar voor niet-overheidsorganisaties die transparant willen zijn over de inzet van algoritmes. Ook hier kunt u uw organisatie op attenderen.

[Lees meer over AVG-regels bij inzet van algoritmes en AI](#)

Privacyaspecten van gezichtsherkenning

Gezichtsherkenningstechnologie wordt op verschillende plekken toegepast. Vaak wordt gezichtsherkenning geassocieerd met beveiliging, efficiëntie of gemak. Tegelijkertijd zijn er de nodige privacyrisico's. Willen we in Nederland naar een toestand zoals bijvoorbeeld in China, waar in de openbare ruimte op basis van gezichtsherkenning creditscoring wordt toegepast?

Gezichtsherkenning is een invasieve technologie, met grote maatschappelijke risico's. Denk aan het einde van anonimiteit, bias en fouten, ondoorzichtige informatieverzameling, hergebruik van data en autonomie die onder druk kan komen te staan.

Veel vragen

De AP krijgt veel signalen en vragen over de inzet van gezichtsherkenning. Op de Dag van de FG in juli gaf een aantal AP-medewerkers de masterclass 'Privacyaspecten van gezichtsherkenning'. De maatschappelijke en juridische aspecten van gezichtsherkenning werden uitvoerig behandeld. Daarnaast schetste de AP het juridisch kader bij de toepassing van gezichtsherkenning. Tijdens de masterclass werd nogmaals duidelijk dat er onder FG's diverse vragen zijn over gezichtsherkenning in de praktijk.

Binnen de AP hebben we gewerkt aan betere uitleg, bijvoorbeeld over de vraag wanneer er sprake is van 'biometrische gegevens'. In de AVG staat dat het bij biometrische gegevens gaat om 'persoonsgegevens die het resultaat zijn van een specifieke technische verwerking met betrekking tot de fysieke, fysiologische of gedragsgerelateerde kenmerken van een natuurlijke persoon op grond waarvan eenduidige identificatie van die natuurlijke persoon mogelijk is of

wordt bevestigd, zoals gezichtsafbeeldingen of vingerafdrukgegevens.' Toch is niet altijd sprake van een biometrisch gegeven in de zin van de AVG wanneer gezichtsafbeeldingen worden verwerkt. Dat ligt eraan of er sprake is van unieke identificatie of niet.

Vaak voorafgaande raadpleging nodig

Voor de inzet van gezichtsherkenning heeft de AP tot nu toe nog geen voorafgaande raadpleging (VR) ontvangen.

Voor grootschalige verwerkingen en/of stelselmatige monitoring van biometrische gegevens met als doel mensen te identificeren, is het verplicht om een DPIA uit te voeren. De AP kan die DPIA opvragen. Als FG kunt u er in uw organisatie alert op zijn of er een DPIA wordt uitgevoerd. Ook dient u **advies uit te brengen bij de DPIA**. Wanneer er restricties blijven, kunt u adviseren een voorafgaande raadpleging aan de AP voor te leggen.

Binnenkort meer informatie

Zijn er in uw organisatie plannen om gezichtsherkenning te gaan gebruiken? Binnenkort komt de AP met meer informatie en uitleg over de regels rondom gezichtsherkenning.

Wat u moet weten over de AI-verordening

De onderhandelingen over de Europese AI-verordening (ook wel 'AI Act') zijn in Brussel volop aan de gang. Het streven van de Europese Commissie, de Raad en het Parlement is om eind van dit jaar tot een politiek akkoord te komen. Daarna zal het waarschijnlijk nog zo'n anderhalf jaar duren tot de verordening daadwerkelijk van toepassing is.

Ontwikkelaars van AI

Met name ontwikkelaars van risicovolle AI zullen zich aan de regels in de AI-verordening moeten houden. Maar er is ook een kans dat gebruikers van risicovolle AI-systemen, aanvullend op de voorschriften die de AVG nu al stelt, van tevoren een analyse moeten maken van de impact op grondrechten, waaronder het recht op gelijke behandeling en het recht op privacy.

Verboden AI en 'hoogrisico'-AI

De AI-verordening regelt een aantal zaken. In de eerste plaats verbiedt de verordening dat bepaalde AI-systemen op de markt komen. Bijvoorbeeld AI-systemen die bedoeld zijn om mensen te manipuleren of bepaalde vormen van biometrische identificatie.

Daarnaast worden in de AI-verordening 'hoogrisicosystemen' aangewezen, zoals systemen die kunnen worden gebruikt voor werving en selectie van personeel, voor het beoordelen van scholieren en studenten, en systemen die worden gebruikt in de rechtspraak.

Ontwikkelaars mogen deze AI alleen op de markt brengen als ze voldoen aan bepaalde eisen en als er is gecontroleerd of het systeem voldoet (conformiteitstoetsing). Dan gaat het bijvoorbeeld om het hebben van een risicomanagementsysteem, eisen aan het trainen, valideren en testen van een AI-systeem en de data die daarvoor worden gebruikt, en het opstellen van technische documentatie.

Transparantie en 'general purpose'-AI

Ook zullen in de AI-verordening waarschijnlijk algemene regels staan voor de transparantie

van systemen. Bijvoorbeeld dat er gemeld moet worden wanneer er chatbots en systemen worden gebruikt die content genereren. Daarnaast zullen er waarschijnlijk regels komen voor de ontwikkelaars van 'general purpose'-AI of 'foundation models': systemen om andere AI-toepassingen mee op te bouwen.

De AVG en de AI-verordening

Het is belangrijk om te beseffen dat de AI-verordening eigen begrippen en kaders heeft en dat de verordening naast de AVG zal bestaan. Organisaties die AI-systemen ontwikkelen of in gebruik nemen met een risico voor de veiligheid van mensen of voor grondrechten en publieke waarden, zullen waarschijnlijk met de AI-verordening te maken krijgen.

Toezicht op algoritmes: eerste Rapportage Algoritmes Nederland

De AP is sinds begin 2023 [de coördinerende autoriteit](#) voor risicosignalering, advisering en samenwerking in het toezicht op algoritmes. Eerder dit jaar publiceerde de nieuwe directie Coördinatie Algoritmes van de AP de eerste halfjaarlijkse [Rapportage Algoritmerisico's Nederland](#) over ontwikkelingen, risico's en uitdagingen.

Actueel: als FG in de knel?

De afgelopen maanden kwam de AP een aantal keer in het nieuws met zorgen over de onafhankelijke taakuitvoering van FG's. Onder andere met gemeente Amsterdam en gemeente Almere heeft de AP hierover recent gesprekken gevoerd.

Dat we ons als AP hard maken voor een goede, onafhankelijke positionering van FG's is natuurlijk niet nieuw. Bij deze gemeenten ging het om openbare signalen waarbij het voor ons ook mogelijk was om publiekelijk een reactie te geven.

Vaker komt het echter voor dat FG's zelf vertrouwelijk bij ons aan de bel trekken omdat ze binnen hun organisatie in de knel komen. Naast oneigenlijke dubbelrollen kan het dan bijvoorbeeld ook gaan om verstoorde verhoudingen door verschillende verwachtingen over de rolopvatting van de FG, ontbrekende randvoorwaarden of een verkeerde positionering binnen de organisatie.

Hoe de AP u kan helpen

We vinden het heel belangrijk om ruggensteun te bieden aan FG's die dat nodig hebben. Het team binnen de AP dat zich met deze taak bezighoudt is de afgelopen jaren uitgebreid. Wij kunnen uw vragen dus sneller beantwoorden.

De ondersteuning die we als AP bieden heeft een vertrouwelijk karakter, om de arbeidsrelatie tussen FG en verwerkingsverantwoordelijke niet (verder) te verstoren. We kunnen, afhankelijk van de situatie, advies en steun bieden, een normoverdragend gesprek voeren met de verwerkingsverantwoordelijke of in het uiterste geval overgaan tot onderzoek en handhaving.

Onderzoek in Europa naar rol FG's

Om het belang van een goede FG-functie binnen organisaties extra te benadrukken, doet de AP dit jaar mee aan een gecoördineerde actie in Europees verband. Met dit grote, verkennende onderzoek onder FG's in heel Europa hopen we als Europese privacytoezichthouders gezamenlijk beter zicht te krijgen op de knelpunten van FG's in de praktijk.

Geregistreerde FG's ontvangen binnenkort een uitnodiging om de vragenlijst in te vullen.

Steun uit het FG-veld

We zijn blij om te zien dat er ook in het FG-veld initiatieven ontstaan om elkaar te helpen en om van elkaar te leren. Zo biedt het NGFG sinds dit jaar een [mentor- en intervisieprogramma voor leden](#) en heeft het CIP de mooie podcastserie [Captains of Privacy](#), waarin o.a. FG's worden geïnterviewd over hun ervaringen.

De functie van FG is zelfs onder de beste omstandigheden een balanceer-act. U bent toezichthouder én adviseur, u beschermt dagelijks de privacyrechten van een grote groep mensen én u moet daarbij rekening houden met andere (organisatie)belangen. Dat is niet makkelijk. Weet dus dat er mogelijkheden zijn om ondersteuning te krijgen als u in de knel komt: van mede-FG's én van de AP.

Privacyverhaal: Jason (30) werd uitgesloten door een algoritme

Zoals veel mensen was Jason op zoek naar een huurwoning. Hij meldde zich aan bij een vastgoedbeheerder en vulde zijn gegevens in - van huisdieren tot spaargeld - maar kreeg nooit een uitnodiging voor een bezichtiging.

Jason kreeg het gevoel dat er iets niet klopte, en deed een inzageverzoek bij het bedrijf. "Door een fout viel ik steeds buiten de boot. Dat viel niemand op. Ik vraag me nu bij andere dingen ook af: heb ik door een foutje ineens een stempel waar ik niet van afweet?"

[Lees het privacyverhaal](#)

AP-nieuws

- [Wetsvoorstel registratie sekswerkers dreigt averechts te werken](#)
- [Nieuwe EDPB-guidelines doorgifte politiegegevens](#)
- [Boete van 345 miljoen euro voor TikTok](#)
- [AP eist duidelijkheid techbedrijf over AI gericht op kinderen](#)
- [Betrouwbaarheid van alcoholmeter staat niet vast](#)

Leestips

Op zoek naar ondersteuning, inspiratie of herkenning in uw dagelijkse werk? Een aantal interessante links:

- [Informatie van de AP over algoritmes, AI en de AVG](#)
- Op de hoogte blijven van AI-ethiek? Volg de [nieuwsbrief van het Montreal AI Ethics Institute](#)
- Speech Sven Stevenson, programmadirecteur Directie Coördinatie Algoritmes (DCA): ['Van datingapp tot schadeverzekering: het algoritme bepaalt onze kansen'](#)

Contact met de AP

De AP heeft een [speciaal e-mailadres](#) en een [telefoonlijn](#) waar u als aangemelde FG uw vraag over de privacyregels kunt stellen. Daarnaast vindt u veel informatie op [de website](#).

Ontvangt uw collega-FG de nieuwsbrief al?

Stuur deze nieuwsbrief gerust door. Uw collega kan zich op de AP-website zelf [aanmelden](#).

Over de Autoriteit Persoonsgegevens

Alle mensen hebben recht op bescherming van hun persoonsgegevens. Het is zelfs een grondrecht. De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) is de onafhankelijke toezichthouder in Nederland die zich sterk maakt voor dit recht. En die zorgt dat iedereen zich aan de privacywetgeving houdt. Meer informatie vindt u op [autoriteitpersoonsgegevens.nl](#).

Een reply op deze nieuwsbrief wordt niet verwerkt. Afmelden voor de nieuwsbrief? [Klik hier](#). We zijn ervan op de hoogte dat sommige mensen deze nieuwsbrief niet geheel correct ontvangen. Excuses voor het ongemak, wij werken aan een oplossing.